

การเข้าถึงการคุ้มครองทางสังคมของกลุ่มมารดาวัยรุ่นในพื้นที่
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กรณีศึกษาโครงการเงินอุดหนุน
เพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด *

Access to Social Protection of Teenage Mothers in The
Northeast: Case Study of The Child Support Grant

วรรณภา เรืองจันทร์ และ อจิรภาส เพียรขุนทด
Wannapa Ruengjan and Ajirapa Pienkhuntod
วิทยาลัยปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
College of Local Administration, Khon Kaen University
Corresponding Author, E-mail: wannapar@kkumail.com

บทคัดย่อ

มารดาวัยรุ่นในครอบครัวยากจนถือเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงทางสังคมสูง จำเป็นต้องพึ่งพิงความช่วยเหลือและมาตรการคุ้มครองทางสังคม เพื่อป้องกันและขจัดความเสี่ยงจากสถานการณ์ที่มีความเปราะบางทางเศรษฐกิจ สังคม และภัยคุกคามอื่น ๆ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการช่วยเหลือทางสังคมสำหรับมารดาวัยรุ่น เพื่อศึกษาการเข้าถึงโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของมารดาวัยรุ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค ความต้องการในการเข้าถึงโครงการฯ ของมารดาวัยรุ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อให้ทราบข้อมูลสถานะการช่วยเหลือและการได้รับการคุ้มครองทางสังคมในปัจจุบันของกลุ่มมารดาวัยรุ่นในกรณีศึกษาโครงการสวัสดิการการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

* ได้รับความเห็นชอบ: 9 เมษายน 2566; แก้ไขบทความ: 16 พฤษภาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 19 พฤษภาคม 2566

ผลการวิจัย พบว่า มารดาวัยรุ่นส่วนใหญ่ได้รับการช่วยเหลือสามารถเข้าถึงโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดได้ โดยการเข้าถึงและกระบวนการต่าง ๆ มีความสะดวก ไม่มีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายและยินดีเสียค่าใช้จ่ายหากได้รับสวัสดิการ อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลยังให้ความคิดเห็นว่าโครงการฯ ยังไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย สำหรับเงินอุดหนุนที่ได้รับนั้นยังไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูบุตร โดยทุกคนที่ได้รับสวัสดิการต่างได้รับการยอมรับจากสังคม และมีความพึงพอใจในโครงการฯ สำหรับปัญหา หรืออุปสรรค คือ ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านจำนวนเงินอุดหนุน ด้านความครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย และด้านกระบวนการตรวจสอบคุณสมบัติผู้มีสิทธิได้รับสวัสดิการ ความต้องการ หรือความคาดหวังที่มีต่อโครงการฯ และข้อเสนอแนะ มีดังนี้ 1) ควรมีการบูรณาการจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อน และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อช่องทางออนไลน์ 2) ควรปรับเปลี่ยนเงินอุดหนุนให้สอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบัน 3) การอำนวยความสะดวกในการลงทะเบียนแบบออนไลน์ และ 4) ควรปรับให้เป็นสวัสดิการแบบถ้วนหน้า และควรมีการลดหย่อนภาษีสำหรับการมีบุตรให้กับผู้ที่ไม่ประสงค์รับสวัสดิการ

คำสำคัญ: การคุ้มครองทางสังคม; มารดาวัยรุ่น; โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด

Abstract

Teenage mothers in low-income families are considered a high social-risk group who often rely on social assistance and social protection programs to prevent and eliminate risks from uncertain economic and social situations and other threats. The objectives of this study are to explore social assistance for teenage mothers, examine the access to the Child Support Grant among teenage mothers in the northeastern region, and propose solutions to address challenges, obstacles, and needs related to accessing such programs for teenage mothers in the northeastern region. To acknowledge the teenage mothers' current support program and social protection status in a case study of the Child Support Grant. The research methodology employed in-depth interviews to gather data.

The result has shown that most teenage mothers are able to receive the support to access the Child Support Grant. The accessibility and procedures were convenient. None of the informants reported any problems regarding the expenses to access the grant. However, the informants commented that the program did not cover the target group due to insufficient grant funding to raise children. The informants who received the grant were socially accepted and satisfied with the program. The needs, expectations toward the program, and suggestions were as follows: 1) All government departments accessing the childcare grant should be integrated. Also, public relations should be improved, especially on social media. 2) The grant should be increased to conform to the current cost of living. 3) online registration should be facilitated to make procedures more convenient. 4) The program should be applied to "all teenage mothers " or, in addition, tax deduction benefits should be introduced for teenage mothers who choose not to receive the grant.

Keyword: social protection; teenage mother; child support grant

1. บทนำ

ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นปัญหาที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ องค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้การลดอัตราการคลอดในวัยรุ่น อายุ 10-14 ปี และอายุ 15-19 ปี (Adolescent Birth Rate) เป็นตัวชี้วัดของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals, SDGs) (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์, 2561) การที่วัยรุ่นตั้งครรภ์นั้นเป็นการสะท้อนความเหลื่อมล้ำในด้านต่าง ๆ ทำให้ขาดโอกาสและสิทธิอันพึงมี และอาจทำให้ต้องติดกับดักของความยากจนตลอดชีวิต (กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ, 2556) จากรายงานสถานการณ์การตั้งครรภ์ของมารดาวัยรุ่นในประเทศไทย พบว่า มีมารดาวัยรุ่นที่อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 395,778 คน โดยมีเด็กอายุ 10-14 ปี จำนวน 14,651 คน และอายุ 15-19 ปี จำนวน 381,127 คน (ข้อมูลปี พ.ศ. 2558-2564) (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์, 2564) ด้วยปัจจัยหลายประการที่ทำให้ประเทศไทยมีจำนวนเด็กวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์จำนวนมาก เช่น ปัจจัยด้านครอบครัว ด้านการศึกษา อีกทั้งบริบททางสังคม วัฒนธรรม และสภาพสิ่งแวดล้อม งานวิจัยได้ยืนยันตรงกันว่าวัยรุ่นยังเป็น

วัยที่ไม่มีความพร้อมสำหรับการตั้งครรภ์และการเปลี่ยนบทบาทเป็นแม่ มารดาวัยรุ่นยังต้องเผชิญกับผลกระทบด้านสังคม เกิดปัญหาในการดำเนินชีวิตและการเลี้ยงลูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

การที่ประเทศไทยมีมารดาวัยรุ่นจำนวนมากส่งผลไปสู่การสูญเสียทรัพยากรโดยรวมของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และที่สำคัญปัญหาทางสถานะเศรษฐกิจของครอบครัว เนื่องจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นทำให้ต้องสูญเสียโอกาสทางการศึกษาส่งผลให้มารดาวัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่มีทางเลือกในการประกอบอาชีพทำให้มีรายได้ต่ำ และอาจจะไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูบุตรและใช้จ่ายยามเจ็บป่วย (กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ, 2556; ปิยะนิตดา อังคารชัย, 2559; สุรชาติพิทย์ สุทธิ, 2554) ด้วยเหตุนี้ มารดาวัยรุ่นจึงถือว่าเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงทางสังคมสูง และจำเป็นต้องพึ่งพิงความช่วยเหลือและมาตรการคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) ไม่ว่าจะเป็นการประกันสังคม (Social Insurance) การช่วยเหลือทางสังคม (Social Assistance) หรือการบริการสังคม (Social Service) ในรูปแบบต่าง ๆ สำหรับมารดาวัยรุ่นเพื่อให้สามารถป้องกันและขจัดความเสี่ยงจากสถานการณ์ที่มีความเปราะบางทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และภัยพิบัติต่าง ๆ จากปัญหาดังกล่าวนำไปสู่การออกแบบนโยบายสาธารณะ (Policy Design) เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และสร้างโอกาสในการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ โดยจัดทำในรูปแบบของเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด (Child Support Grant) เพื่อช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูเด็ก และเพื่อให้เด็กมีความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงโอกาสที่จะทำให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ โดยรัฐจะจ่ายเงินอุดหนุนให้กับผู้เลี้ยงดูเด็กอย่างสม่ำเสมอโดยผู้รับไม่ต้องจ่ายเงินสมทบ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, ม.ป.ป.)

โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดเป็นนโยบายที่สำคัญระดับชาติในการจัดสวัสดิการพื้นฐานและเป็นหลักประกันสิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐานให้กับเด็กแรกเกิด เพื่อให้ได้รับการเลี้ยงดูที่มีคุณภาพ เพื่อเป็นการสร้างระบบคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) ช่วยลดความเหลื่อมล้ำโดยการจัดสวัสดิการเงินอุดหนุนให้แก่เด็กแรกเกิดที่อาศัยในครัวเรือนที่ยากจนหรือครัวเรือนที่เสี่ยงต่อความยากจน ถือเป็นมาตรการให้นำเด็กเข้าสู่ระบบบริการของรัฐเพื่อให้ได้รับการดูแลเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และช่วยส่งเสริมให้เด็กแรกเกิดมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย ในปัจจุบันให้เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 6 ปี เดือนละ 600 บาท และมีฐานรายได้ครัวเรือนของกลุ่มเป้าหมายไม่เกิน 100,000 บาทต่อปี (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2562)

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับโครงการสวัสดิการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด โดยส่วนใหญ่จะมุ่งศึกษาในประเด็นเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ การติดตามและการประเมินผลการนำนโยบายไปปฏิบัติ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการศึกษาในประเด็นการเข้าถึงสวัสดิการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดในกลุ่มมารดาวัยรุ่นโดยตรง และจากการศึกษาข้อมูลจำนวนมารดาวัยรุ่นในประเทศไทยนั้น พบว่า ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือถือเป็นภูมิภาคที่มีจำนวนมารดาวัยรุ่นจำนวนมากเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในประเด็นการเข้าถึงสวัสดิการของมารดาวัยรุ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นำไปสู่การตั้งคำถามการวิจัยว่า มารดาวัยรุ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถเข้าถึงโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดหรือไม่อย่างไร เพื่อให้ทราบข้อมูลสถานะการได้รับการคุ้มครองทางสังคมในปัจจุบันของกลุ่มมารดาวัยรุ่นในกรณีศึกษาโครงการสวัสดิการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงโครงการให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการช่วยเหลือทางสังคม (Social Assistance) สำหรับมารดาวัยรุ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด
2. เพื่อศึกษาการเข้าถึงโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของมารดาวัยรุ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค ความต้องการในการเข้าถึงโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของมารดาวัยรุ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 30 คน คือ มารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรขณะที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยแบ่งกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้ที่ได้รับสวัสดิการและไม่ได้รับสวัสดิการเงินอุดหนุน อาศัยฐานข้อมูลสุขภาพ (Health Data Center: HDC) ของกระทรวงสาธารณสุขในการกำหนดพื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น

อุบลราชธานี นครราชสีมา บุรีรัมย์ และอุดรธานี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีจำนวนหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี คลอดบุตรและตั้งครรภ์ซ้ำมากที่สุดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์แบบ กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความ ครบถ้วนถูกต้องแม่นยำของข้อมูล (Validity) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล พร้อมทั้งมีการ ตรวจสอบข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลโดยตรงเพื่อยืนยันความเชื่อถือ (Reliability) ของข้อมูลและนำมา วิเคราะห์ผลการศึกษาโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์แบบ อุปนัย (Analytic Induction)

4. สรุปผลการวิจัย

1. การเข้าถึงสวัสดิการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้รับ สวัสดิการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด จำนวน 22 คน โดยเหตุผลในการขอรับสวัสดิการเงิน อุดหนุนฯ คือ มีความต้องการที่จะนำเงินที่ได้นั้นมาช่วยแบ่งเบาภาระเรื่องค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตร “หนูมีรายได้น้อยเลยอยากได้เงินสวัสดิการตัวนี้มาช่วยในการใช้จ่ายค่ะ อย่างน้อยก็ได้ค่านมกับ ค่าแพมเพิร์สก็还好” (CSG004 รหัสผู้ให้สัมภาษณ์, สัมภาษณ์, 30 พฤษภาคม 2565) เนื่องจาก ส่วนใหญ่นั้นจะยังคงว่างงานหรือมีรายได้น้อยทำให้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูบุตร และสำหรับผู้ที่ไม่ได้ รับสวัสดิการเงินอุดหนุนฯ จำนวน 8 คน ส่วนใหญ่ว่างงานโดยอาศัยอยู่กับครอบครัวหรือฝ่ายชายเป็น ผู้ทำงานหลัก ซึ่งมีทั้งผู้ที่อยู่ในครอบครัวข้าราชการ “สมัครไม่ได้ค่ะ เนื่องจาก มีแม่เป็นข้าราชการครู ค่ะ” (CSG003 รหัสผู้ให้สัมภาษณ์, สัมภาษณ์, 30 พฤษภาคม 2565) ผู้ที่เคยยื่นสมัครไปแล้วแต่ เอกสารไม่ผ่าน และผู้ที่เคยได้รับและโดนตัดสิทธิ์

1.1 ด้านการเข้าถึง (Accessibility) ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ข้อมูลข่าวสารของโครงการเงิน อุดหนุนฯ ผ่านกลไกระดับชุมชนและครอบครัว เช่น คนรู้จักหรือญาติแนะนำ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โดยส่วนใหญ่จะได้รับข้อมูลข่าวสารจาก คนรู้จักที่ได้รับสวัสดิการ หรือญาติที่ทำงานในองค์กร หรือหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ รองลงมาเป็น การได้รับรู้ผ่านผู้นำชุมชนในหมู่บ้านโดยการประชาสัมพันธ์ผ่านทางหอกระจายข่าว และการ ประชาสัมพันธ์ของ อสม. “รับข้อมูลจากเพื่อนบ้านที่เขาเคยมีลูกมาก่อนแนะนำมา และก็มี ผู้ใหญ่บ้านประกาศค่ะ” (CSG003 รหัสผู้ให้สัมภาษณ์, สัมภาษณ์, 30 พฤษภาคม 2565) อีกทั้ง เรื่องของการเดินทางไปยังสถานที่รับสมัครสวัสดิการ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความสะดวกในการ

เดินทางที่สามารถใช้รถส่วนตัวในการเดินทาง ระยะทางจากที่พักอาศัยถึงสถานที่ทำการไม่ได้ไกลมากนัก “มี อสม. มาประชาสัมพันธ์ที่บ้านคะ สถานที่ที่ไปลงทะเบียนก็ไม่ได้ไกลจากบ้านคะ เดินทางสะดวก” (CSG027 รหัสผู้ให้สัมภาษณ์, สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2565)

1.2 ด้านความเพียงพอ (Availability) ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความคิดเห็นที่ใกล้เคียงกันในประเด็นด้านความครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ทั้งที่มีความเห็นว่าสวัสดิการเงินอุดหนุนฯ นั้นครอบคลุมกับกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจาก มีคนรู้จักได้รับสวัสดิการเงินอุดหนุนฯ ทุกคน และในส่วนของผู้ให้ข้อมูลที่ได้ให้ความคิดเห็นตรงข้ามกันว่าสวัสดิการดังกล่าวนั้นยังไม่ครอบคลุมกับกลุ่มเป้าหมาย “คิดว่าอาจจะไม่ครอบคลุมเท่าไร เพราะการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการยังไม่ค่อยมี เขาไม่ค่อยได้ประชาสัมพันธ์เหมือนเรื่องทั่วไป เช่น เรื่องโควิด ขนาดเราเล่นโทรศัพท์ประจำยังไม่เคยเห็นเลย ถ้าไม่ใช่จากคนรู้จักแนะนำเราก็คงไม่รู้จัก” (CSG015 รหัสผู้ให้สัมภาษณ์, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2565) ซึ่งอาจเป็นเพราะมีปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นเช่นนั้น เช่น ปัจจัยภูมิสำเนา และสถานะทางสังคมของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาและอาชีพของครอบครัว อีกทั้งในเรื่องของการนิยามคำว่า “ครอบคลุม” ของผู้ให้ข้อมูล เป็นต้น โดยผู้ให้ข้อมูลดังกล่าวจะอาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเมืองที่มีประชากรมากจึงอาจทำให้มีมุมมองว่ายังไม่ครอบคลุมกับกลุ่มเป้าหมาย หรือสำหรับครอบครัวที่เป็นข้าราชการหรือประกอบธุรกิจส่วนตัวที่อาจจะมีมุมมองว่ายังไม่ครอบคลุม เนื่องจาก ตนเองนั้นไม่ได้รับสวัสดิการ อีกทั้งการให้คำนิยามคำว่า ครอบคลุม ของผู้ให้ข้อมูลที่อาจจะไม่ได้ยึดหลักเกณฑ์ของโครงการฯ ในการแสดงความคิดเห็น โดยผู้ให้ข้อมูลให้คำนิยามคำว่า ครอบคลุม คือ การได้รับสวัสดิการแบบถ้วนหน้า ซึ่งสำหรับกลุ่มเป้าหมายของโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดในประเทศไทยนั้น ในปัจจุบันยังมีเพียงเด็กที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีรายได้น้อยเท่านั้นที่จะได้รับสวัสดิการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด นอกจากนั้นยังมีกรณีที่เคยได้รับสวัสดิการแล้ว แต่ถูกตัดสิทธิภายหลัง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ให้เหตุผลว่ามีรายได้เกินเกณฑ์ที่กำหนด ในส่วนประเด็นด้านความเพียงพอในการนำไปใช้ประโยชน์ จากผลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ได้ให้ความคิดเห็นว่า สวัสดิการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดที่ได้รับนั้นยังไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้ประโยชน์ เนื่องจาก ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรนั้นค่อนข้างเยอะ ไม่ว่าจะเป็นค่านม ค่าแพมเพิร์ส โดยค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรของผู้ให้ข้อมูลนั้นมีตั้งแต่ 2,000 - 10,000 บาทต่อเดือน ดังนั้น เงินอุดหนุนที่ได้มาจำนวน 600 บาทต่อเดือนนั้น จึงไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้ประโยชน์ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม เงินที่ได้มานั้นก็ยังสามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายลงได้บ้างเล็กน้อย

1.3 ด้านความสะดวก (Accommodation) ผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับสวัสดิการส่วนใหญ่ มีความสะดวกในการขอรับสวัสดิการไม่ว่าจะเป็นเรื่องการให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ที่รับลงทะเบียน มีการให้คำแนะนำดี วิธีการลงทะเบียน ขั้นตอนการดำเนินการ และการจัดเตรียมเอกสารในการขอรับสวัสดิการมีความสะดวก ไม่ได้ยุ่งยาก สามารถติดตามผลการลงทะเบียนได้ทางเว็บไซต์ และระยะเวลาในการดำเนินการมีความเหมาะสม “เจ้าหน้าที่ที่แนะนำดี มีการทำเอกสารให้ด้วย แนะนำเอกสารทุกอย่างดี พุดดี ขั้นตอนการสมัครก็โอเคนะคะ ไม่ได้ยุ่งยาก เพราะ เอกสารก็ได้เตรียมยกมาจนนั้น มีการติดตามผลลงทะเบียนทางเว็บไซต์ ระยะเวลาในการดำเนินการก็เหมาะสมค่ะ เพราะตอนที่ทำใช้เวลาแค่ประมาณ 2 สัปดาห์ และเงินก็เข้าย้อนหลังให้ด้วยค่ะ” (CSG014 รหัสผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2565) แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ยังมีผู้ให้ข้อมูลอีกส่วนหนึ่งที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับวิธีการลงทะเบียน และการจัดเตรียมเอกสารในการขอรับสวัสดิการว่า ค่อนข้างที่จะมีความยุ่งยาก เนื่องจาก ต้องเสียเวลาเดินทางไปสมัครด้วยตนเอง และต้องนำเอาเอกสารไปให้ผู้รับรองหลายคน ซึ่งผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่าผู้ให้ข้อมูลที่ให้ความคิดเห็นดังกล่าวนี้คือ คนที่ไม่ได้รับหรือไม่ได้สมัครขอรับสวัสดิการ ซึ่งส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเมือง และมีการประกอบอาชีพประจำ จึงทำให้มีความคิดเห็นว่าการะบวนการมีความยุ่งยาก และต้องเสียเวลาในการดำเนินการต่าง ๆ

1.4 ด้านความสามารถเสียค่าใช้จ่าย (Affordability) ผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับสวัสดิการส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการเสียค่าใช้จ่ายในการขอรับสวัสดิการ เนื่องจาก การสมัครลงทะเบียนนั้น ไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ ซึ่งค่าใช้จ่ายที่ผู้ให้ข้อมูลจ่ายไปนั้น ได้แก่ ค่าถ่ายเอกสาร ซึ่งประมาณไม่เกิน 10 บาท และค่าน้ำมันในการเดินทาง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วให้ความเห็นว่าการเดินทางสะดวก ระยะทางไม่ไกลมาก ประมาณ 2-5 กิโลเมตร “ไม่เป็นปัญหาค่ะ เพราะว่าไม่ได้มีค่าใช้จ่ายอะไรมากมาย ก็มีแค่ค่าถ่ายเอกสารบาทสองบาทค่ะ เดินทางก็ได้ไกลมากค่ะ” (CSG017 รหัสผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2565) ผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับสวัสดิการทุกคนจึงไม่มีปัญหา และยินดีที่จะเสียค่าใช้จ่ายในการไปดำเนินการสมัครขอรับสวัสดิการ

1.5 ด้านการยอมรับ (Acceptability) ผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับสวัสดิการทุกคนเห็นว่าสวัสดิการเงินอุดหนุนฯ นั้นมีประโยชน์และมีคุณค่าต่อการเลี้ยงดูบุตร ถึงแม้จะจำนวนไม่มากนัก แต่ก็ถือว่ามีประโยชน์ สามารถนำมาช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรได้บ้างเล็กน้อย หรือหากไม่ใช้ก็สามารถนำมาเก็บออมให้ลูกได้ “มันก็มีประโยชน์นะคะสำหรับพ่อแม่วัยรุ่นน และช่วงนี้ก็ยังหางานยากด้วยค่ะ คนอื่นรอบตัวก็ให้การยอมรับค่ะ และมีการสนับสนุนให้ลงทะเบียนอีกด้วยค่ะ

ส่วนตัวก็พึงพอใจมากพอสมควร เพราะว่า เหมือนเขาได้ยื่นมือมาช่วยเรา” (CSG004 รหัสผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 30 พฤษภาคม 2565) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับสวัสดิการเงินอุดหนุนฯ ต่างได้รับการยอมรับจากสังคม ไม่มีการดูถูกเหยียดหยามใด ๆ รวมทั้งมีการสนับสนุนจากคนรอบข้างให้มาลงทะเบียน อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อสวัสดิการเงินอุดหนุนฯ ที่ได้รับ

2. ปัญหา อุปสรรค และความต้องการ จากการศึกษา พบว่า จากการศึกษา พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงสวัสดิการของมารดาวัยรุ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีดังนี้

2.1 การประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารของโครงการที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ “คิดว่ามีปัญหาเรื่องการประชาสัมพันธ์ บางทีคนก็ไม่รู้ อยากให้มีการเผยแพร่ข้อมูลให้มันลึก และละเอียดมากกว่านี้ อย่างหนูคือได้ยินมาจากคนรู้จัก ถึงรู้ว่านี่โครงการนี้” (CSG024 รหัสผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2565)

2.2 จำนวนเงินอุดหนุนที่ให้นั้นมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย (Adequacy) ในการเลี้ยงดูบุตร “คิดว่าเงินที่เขาให้มันน้อยไปค่ะ ไม่ครอบคลุมกับค่าใช้จ่ายสักเท่าไร แล้วก็ไม่มี การประชาสัมพันธ์ ซึ่งบางคนเขาก็ไม่รู้ หรือไม่ได้มีอินเทอร์เน็ต ก็ต้องเสียประโยชน์ส่วนนี้ไป” (CSG007 รหัสผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2565)

2.3 การไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่ควรจะได้รับสวัสดิการ “จริง ๆ เดี๋ยวนี้เด็กที่อายุยังไม่ถึง 18 ปี ต้องเยอะมาก และเขาก็ไม่รู้ว่ามีสิทธิ์ที่จะได้รับสวัสดิการอะไรบ้าง รวมถึงไม่มีคนให้ข้อมูล อย่างหนูถ้าไม่มีคนรู้จักหนูที่เป็น อสม. หนูก็คงไม่รู้ว่ามีสวัสดิการตัวนี้” (CSG023 รหัสผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2565)

2.4 ปัญหาเรื่องกระบวนการในการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิรับสวัสดิการ “ปัญหาที่เจอก็จะเป็นเรื่องการตรวจสอบข้อมูลผู้สมัครค่ะ อย่างหนูรายได้ไม่เยอะ แต่เขาก็ตัดสิทธิ์เรา” (CSG018 รหัสผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 17 มิถุนายน 2565) ในส่วนของความต้องการและความคาดหวังที่มีต่อสวัสดิการเงินอุดหนุนฯ นั้น มารดาวัยรุ่นได้ให้ความเห็นว่า ต้องการให้มีการปรับปรุงในเรื่องการประชาสัมพันธ์ให้ดีขึ้น อยากให้เพิ่มจำนวนเงินอุดหนุนให้มากขึ้นจากเดิม เนื่องจาก เงินอุดหนุนที่ได้รับจำนวน 600 บาทนั้น ยังไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตร และการอำนวยความสะดวกในการลงทะเบียนแบบออนไลน์นอกจากนี้คือความคาดหวังว่าอยากให้เด็กทุกคนได้รับสวัสดิการจากรัฐอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่ต้องมีการลงทะเบียนสมัคร และไม่ต้องมีเงื่อนไขใด ๆ ในการพิสูจน์ความยากจน “มีความคาดหวังว่าเด็กที่เกิดมาทุกคนควรได้รับสวัสดิการจากรัฐที่เหมาะสมมากกว่านี้ หรือสวัสดิการใด ๆ ก็ตาม อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ ในเรื่องการ

ลงทะเบียน หนูรู้สึกว่ามันไม่ควรต้องไปยื่นเอกสารกับ อบต. เพราะว่าเราต้องแจ้งเกิดอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องมาเดินเรื่องลงทะเบียน หรือสมัครอีก ควรมีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และให้เงินอุดหนุนเลยโดยอัตโนมัติ ซึ่งอันนี้ถ้าหากว่าเราไม่ไปยื่นเอกสาร เขาก็ไม่ให้เลย ในส่วนเรื่องเงินอุดหนุนหนูรู้สึกว่าการที่เพิ่งเกิดใหม่จะมีค่านม ค่าของใช้ ค่าแพมเพิร์ส แต่ละครอบครัวน่าจะใช้ประมาณ 2,000 บาทขึ้นไป ซึ่งก็แล้วแต่ครอบครัวนะคะ แต่หนูรู้สึกว่า 600 บาท มันไม่พออยู่แล้ว คิดว่า 2,000 บาท น่าจะเป็นขั้นต่ำ” (CSG003 รหัสผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 30 พฤษภาคม 2565)

5. อภิปรายผลการวิจัย

มารดาวัยรุ่นที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดได้ โดยมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของโครงการเงินอุดหนุนฯ ผ่านกลไกระดับชุมชนและครอบครัว โดยบุคคลสำคัญที่มีบทบาทหลักในการประชาสัมพันธ์เป็นบุคคลใกล้ชิดกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิจัยของ เกวลี อ่อนสุวรรณ และ เพ็ญณี แรอรท (2564) ที่กล่าวถึง การประชาสัมพันธ์โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของเทศบาลเมืองศีลา จังหวัดขอนแก่น โดยมีผู้นำชุมชนเป็นตัวแสดงหลักในการขับเคลื่อนประชาสัมพันธ์ ในการเข้าถึงสถานที่ลงทะเบียน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความสะดวกในการเดินทางไปยังสถานที่ลงทะเบียน เนื่องจาก ระยะทางจากที่พักอาศัยถึงสถานที่ลงทะเบียนมีความเหมาะสม สามารถใช้ยานพาหนะส่วนตัวในการเดินทางได้ แสดงให้เห็นถึงมิติด้านการเข้าถึง (Accessibility) ที่มีความสะดวกจะทำให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงโครงการหรือสวัสดิการต่าง ๆ ได้ง่าย สอดคล้องกับบทความของ Penchansky & Thomas (1981) ที่กล่าวถึง การเข้าถึงสวัสดิการจะต้องสามารถในการเข้าถึงสวัสดิการได้อย่างสะดวก มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสวัสดิการ รวมถึงการเดินทางจากที่อยู่อาศัยไปยังสถานที่ทำการที่สะดวก และระยะทางมีความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในมิติด้านความสะดวก (Accommodation) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับสวัสดิการส่วนใหญ่ มีความสะดวกในการขอรับสวัสดิการ เนื่องจาก มีเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำในการลงทะเบียน วิธีการลงทะเบียน ขั้นตอนการดำเนินการ และการจัดเตรียมเอกสารไม่ยุ่งยาก สามารถติดตามผลการลงทะเบียนได้ทางเว็บไซต์ และระยะเวลาในการดำเนินการมีความเหมาะสม แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ยังมีผู้ให้ข้อมูลอีกส่วนหนึ่งที่ให้ความเห็นว่ากระบวนการดำเนินการค่อนข้างที่จะมีความยุ่งยาก เนื่องจากต้องเสียเวลาในการดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งจากผลการศึกษาความต้องการของผู้ให้ข้อมูล พบว่า ควรมีการอำนวยความสะดวก

ความสะดวกในการลงทะเบียนแบบออนไลน์เพื่อให้มีความสะดวกมากขึ้น (Convenience) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วารี ปัญจะผลินกุล (2543) ที่พบว่า การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สามารถทำให้ลดข้อจำกัดต่างในการเข้าถึงสวัสดิการหรือบริการได้ อีกทั้งในมิติด้านความสามารถเสียค่าใช้จ่าย (Affordability) ที่พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเรื่องการเสียค่าใช้จ่าย และผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ยินดีที่จะเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการหาตนเองได้รับสวัสดิการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในมิติด้านการเข้าถึง (Accessibility) ที่กล่าวมาข้างต้น และสอดคล้องกับบทความของ Penchansky & Thomas (1981) ที่กล่าวว่า ความสะดวกในด้านต่าง ๆ ในการขอรับสวัสดิการ และความสามารถในการจ่ายของผู้บริโภคเป็นตัวชี้วัดสำคัญของการเข้าถึง และมีความพึงพอใจกับการบริการที่มีความสามารถเสียค่าใช้จ่ายได้

สำหรับในมิติด้านความเพียงพอ (Availability) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความคิดเห็นที่ใกล้เคียงกันระหว่างครอบคลุม และไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสำหรับกลุ่มที่ให้ความคิดเห็น ว่า ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจาก คนที่รู้จักได้รับสวัสดิการเงินอุดหนุนฯ ทุกคน และในกลุ่มที่ให้ความคิดเห็น ว่า ไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย เพราะคิดว่า การประชาสัมพันธ์โครงการยังไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจากผลการศึกษาความต้องการของผู้ให้ข้อมูล พบว่า ผู้ให้ข้อมูลอยากให้มีการปรับปรุงเรื่องการประชาสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ถึงข้อมูลข่าวสาร รับรู้ถึงสิทธิของตนเองในการได้รับสวัสดิการ และสามารถเข้าถึงสวัสดิการได้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภัทรพร จันทรเจริญ (2564) ที่พบว่า การประชาสัมพันธ์ส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายเข้าถึงสิทธิประโยชน์มากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เศรษฐศักดิ์ มุลตามาศย์ (2564) ที่พบว่า การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารช่วยให้กลุ่มเป้าหมายตระหนักรู้ถึงสิทธิของตนเองในการรับสวัสดิการประเภทต่าง ๆ รวมถึงช่องทางในการเข้าถึงสวัสดิการนั้น ๆ นอกจากนั้นอาจเป็นเพราะ ปัจจัยภูมิปัญญา และสถานะทางสังคมของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเกี่ยวข้องกับระดับการศึกษา และอาชีพของครอบครัว อีกทั้งในเรื่องของการนิยามคำว่า “ครอบคลุม” ที่ไม่ได้ยึดหลักเกณฑ์ของโครงการฯ แต่ให้นิยามเป็นการได้รับสวัสดิการแบบถ้วนหน้า ซึ่งจากผลการศึกษาได้พบว่า สวัสดิการโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดควรเป็นแบบถ้วนหน้า เพื่อให้สามารถครอบคลุมเด็กทุกคนได้ (Coverage) โดยที่ไม่ต้องมีเงื่อนไข หรือการลงทะเบียนสมัครใด ๆ ซึ่งจะทำให้เด็กทุกคนสามารถเข้าถึงสิทธิในการรับสวัสดิการได้แบบถ้วนหน้า และเป็นการป้องกันการตกหล่นของกลุ่มเป้าหมายที่มีความเสี่ยง หรือกลุ่มเปราะบางทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ สมคิด พุทธศรี (2564) ที่ได้กล่าวว่า วิธีเดียวที่จะทำให้ป้องกันการ

ตกหล่นของกลุ่มเป้าหมาย คือ การให้การช่วยเหลือแบบถ่วงน้ำหนัก เพราะว่าจะไม่มีกระบวนการคัดกรอง เด็กทุกคนจะได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงเด็กที่เกิดจากการดาวน์ซินโดรมซึ่งถือเป็นกลุ่มเปราะบางทางสังคมก็จะได้รับโอกาสที่จะได้รับการคุ้มครองทางสังคมอย่างทั่วถึง ซึ่งจากบทความของ วงศ์พันธ์ อมรินทร์เทวา (2564) ที่ได้สำรวจการจัดสวัสดิการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กในต่างประเทศ จะเห็นได้ว่า มีประเทศที่ให้เงินอุดหนุนเด็กแบบถ่วงน้ำหนักแล้ว เช่น ประเทศเยอรมนี สหราชอาณาจักร และมองโกเลีย เป็นต้น

ในส่วนประเด็นด้านความเพียงพอในการนำไปใช้ประโยชน์ พบว่า จำนวนเงินอุดหนุนที่ให้นั้นมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย (Adequacy) ในการเลี้ยงดูบุตร เนื่องจาก เงินอุดหนุนที่ได้รับนั้นไม่มากพอที่จะครอบคลุมค่าครองชีพในปัจจุบัน ซึ่งจากการสำรวจของ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (2565) พบว่า อัตราการขยายตัวของเงินเพื่อส่งผลให้ค่าใช้จ่ายรวมของครัวเรือนสูงขึ้น ซึ่งข้อมูล ณ เดือนตุลาคม 2565 ค่าใช้จ่ายรวมของครัวเรือน คือ 18,170 บาทต่อเดือน ซึ่งสำหรับค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรนั้นก็ค่อนข้างเยอะ เช่น ค่านม ค่าแพมเพิร์ส หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ รวมไปถึงค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ซึ่งจากผลการศึกษาความต้องการของผู้ให้ข้อมูล พบว่า ควรเพิ่มจำนวนเงินอุดหนุนให้มากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับค่าครองชีพที่สูงขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานผลการดำเนินงานประจำปี พ.ศ. 2563 โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด (ศูนย์ปฏิบัติการโครงการอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด, 2564) ที่พบว่า ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ส่วนใหญ่ของผู้ปกครองที่ได้รับสวัสดิการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด คือ การปรับสวัสดิการเงินอุดหนุนฯ เพิ่มขึ้น เช่น 800 - 1,500 ต่อเดือน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาในมิติด้านการยอมรับ (Acceptability) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับสวัสดิการเงินอุดหนุนทุกคนเห็นว่าสวัสดิการเงินอุดหนุนฯ นั้นมีประโยชน์และมีคุณค่าต่อการเลี้ยงดูบุตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวที่ยากจนถือว่ามีความจำเป็นมาก สามารถนำมาช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรได้ หรือหากไม่ใช้ก็สามารถนำมาเก็บออมให้ลูกได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Sricharatchanya & Brown (2019) ที่กล่าวว่า การได้รับเงินอุดหนุนทำให้กลุ่มเป้าหมายมีชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งไม่เพียงแต่นำเงินที่ได้ไปใช้จ่ายซื้อของใช้สำหรับการเลี้ยงดูบุตร แต่ยังรวมไปถึงจ่ายค่ารักษาพยาบาลด้วย และจากบทความของ ดิลฉัตร ชุสสุโพวา (2563) ที่ได้กล่าวว่า ในช่วงวิกฤตโรคโควิด-19 เงินที่ได้จากโครงการเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิดได้ช่วยช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางได้เป็นอย่างมากโดยที่พวกเขาจะนำเงินที่ได้ไปใช้เงินซื้อของจำเป็น และของใช้เด็ก ซึ่งผู้ที่ได้รับสวัสดิการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดนั้นต่างได้รับการยอมรับจากสังคม ไม่มีการดูถูกเหยียดหยามใด ๆ

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้ได้รับรู้ถึงข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงโครงการให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้แก่ ประเด็นเรื่องหลักเกณฑ์การได้รับสวัสดิการ สถานที่รับลงทะเบียน และจำนวนเงินอุดหนุน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการปัจจุบันและการจัดสวัสดิการที่ต้องการ

ประเด็น	การจัดสวัสดิการปัจจุบัน	แนวทางการจัดสวัสดิการที่ต้องการปรับ
หลักเกณฑ์การได้รับสวัสดิการ	1) เด็กแรกเกิดสัญชาติไทย 2) อายุ 0-6 ปี 3) อยู่ในครัวเรือนที่มีรายได้ไม่น้อยรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 100,000 บาท ต่อคน ต่อปี	1) เด็กแรกเกิดสัญชาติไทย 2) อายุ 0-6 ปี
สถานที่รับลงทะเบียน	1) กรุงเทพมหานคร: ลงทะเบียนที่สำนักงานเขต 2) เมืองพัทยา: ลงทะเบียนที่ศาลาว่าการเมืองพัทยา 3) ส่วนภูมิภาค: ลงทะเบียนที่องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาล	มีช่องทางให้ลงทะเบียนด้วยตนเองแบบออนไลน์ หรือไม่ต้องมีการลงทะเบียนใดๆ
จำนวนเงินอุดหนุน	600 บาท / เดือน	800 - 1,500 /เดือน

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1.1 ทุกหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเข้าถึงโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด เช่น กรมบัญชีกลาง กรมการปกครอง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรมอนามัย รวมถึงผู้นำชุมชน ควรมีการบูรณาการร่วมกันขับเคลื่อนโครงการฯ และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของโครงการฯ ผ่านสื่อชนิดต่าง ๆ เช่น การปิดประกาศในสถานที่ราชการหรือสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชน การประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน ประชาสัมพันธ์สื่อทาง

โทรศัพท์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อช่องทางออนไลน์ ควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งจะทำให้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารโครงการได้ง่ายยิ่งขึ้น

1.2 กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรมีกลไกในการสนับสนุนให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงสวัสดิการได้อย่างทั่วถึง โดยการเพิ่มช่องทางการลงทะเบียน ให้สามารถลงทะเบียนได้ด้วยตนเองทางช่องทางออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ของโครงการฯ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ลงทะเบียนที่มีข้อจำกัด หรือที่ไม่สามารถเดินทางไปลงทะเบียน ณ สถานที่ทำการได้ด้วยตนเอง

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรมีการปรับฐานกลุ่มเป้าหมายโครงการให้เป็นสวัสดิการแบบถ้วนหน้า เพื่อเป็นการคุ้มครองทางสังคมให้แก่เด็กที่เกิดจากกลุ่มมารดาวัยรุ่นซึ่งถือเป็นกลุ่มเปราะบางทางสังคม และเพื่อแก้ไขปัญหาการตกหล่นของเด็กที่มาจากครอบครัวยากจนได้อย่างครอบคลุม

2.2 กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรปรับเพิ่มเงินอุดหนุนให้สอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบัน เพื่อให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตร

2.3 กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรมีการบูรณาการร่วมกันกับกรมสรรพากรในการขับเคลื่อนโครงการโดยการกำหนดให้มีการลดหย่อนภาษีสำหรับการมีบุตรให้กับผู้ที่ไม่ประสงค์รับสวัสดิการ เพื่อเป็นการคัดกรองครอบครัวที่มีรายได้สูง หรือที่ไม่ต้องการรับสวัสดิการเงินอุดหนุน

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2562). คู่มือการปฏิบัติงานโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด. สืบค้นจาก <https://csg.dcy.go.th/>
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. [ม.ป.ป.]. เงินอุดหนุน. สืบค้นจาก <https://csg.dcy.go.th/th/support/child-support-grant>
- กรมอนามัย สำนักงานอนามัยการเจริญพันธุ์. (2561). สถิติการคลอดของแม่วัยรุ่นในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2562. นนทบุรี: สำนักงานอนามัยการเจริญพันธุ์.

- กรมอนามัย สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์. (2564). รายงานประจำปี 2564 สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์. นนทบุรี: สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์.
- กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ. (2556). แม่วัยใส ความท้าทายการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (ฉบับที่ 1). กรุงเทพฯ: กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย.
- กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (2565). ภาวะเงินเฟ้อประจำเดือน ตุลาคม 2565. สืบค้นจาก <http://www.tpsso.moc.go.th/th/node/12020>
- เกวลี อ่อนสุวรรณ, และ เพ็ญณี แนนรท. (2564). รูปแบบการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด กรณีศึกษา ผลการปฏิบัติราชการของเทศบาลเมืองศิลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น. *Journal of Modern Learning Development*, 6(4), 1-16.
- ดิลฉัตร ชุสสุโพวา. (2563). โครงการเงินอุดหนุน ช่วยต่อชีวิตให้แก่กลุ่มครอบครัวเปราะบางในช่วงวิกฤตโควิด-19. สืบค้นจาก <https://www.unicef.org/thailand>
- ปิยะนัฏดา อังคารชัย. (2559). การวางแผนการดำเนินชีวิตของหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ภัทรพร จันท์เจริญ. (2564). การเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้ต้องขังพิการ: กรณีศึกษา เขตบริหารเรือนจำ เขต 10 (กรุงเทพมหานคร นนทบุรี). *วารสารสังคมวิวัฒน์*, 12(3), 14–24.
- วงศ์พันธ์ อมรินทร์เทวา. (2564). ต้องเกิดเป็นเด็กประเทศไหน ถึงจะได้เงินอุดหนุนจากรัฐ. สืบค้นจาก <https://www.the101.world/child-benefits-abroad/>
- วาริ ปัญจะพลินกุล. (2543). การเข้าถึง (Access) บริการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการ: ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการกรมประชาสงเคราะห์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ศูนย์ปฏิบัติการโครงการอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด. (2564). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี พ.ศ. 2563 โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- เศรษฐศักดิ์ มูลดามาศย์. (2564). การเข้าถึงสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่พิการในจังหวัดขอนแก่น (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

สมคิด พุทธศรี. (2564). การมีเด็กยากจนตกหล่นแม่เพียงคนเดียว เป็นเรื่องที่ยอมรับไม่ได้.

สืบค้นจาก <https://www.the101.world/somchai-jitsuchon-on-universal-cash-transfer-programme/>

สุธาทิพย์ สุทธิ. (2554). บริการสังคมสำหรับมารดาวัยรุ่นในทัศนะของนักสังคมสงเคราะห์ทาง
การแพทย์กรุงเทพมหานคร (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
กรุงเทพฯ.

Penchansky, R., & Thomas, J. W. (1981). The Concept of Access: Definition and
Relationship to Consumer Satisfaction. *Medical Care*, 19(2), 127–140.

Sricharatchanya, H., & Brown, A. (2019). Thailand's child support grant helps
vulnerable families. Retrieved from <https://www.unicef.org/thailand>